

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Meddelat 2016-04-20

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

30 kap. 5 § kyrkoordningen

A har yrkat att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva om B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha och om hon har brutit mot sina vigningslöften.

A har till stöd för sin anmälan anfört följande.

"1. Biskop B Biskop besökte styrelsen för Y X i Ys lokaler den 6/2 2015. Biskop B föreslog att en markering som indikerar riktningen mot Mecka skulle installeras på golvet i Y X kapell och att kapellets krucifix skulle tas ner från väggen och lyftas ut ur rummet, alternativt täckas över. Jag var närvarande när förslaget lades fram och berättade om biskop Bs förslag på bloggen Kyrkliga Ting den 22/9 2015.

Med anledning av den offentliga diskussion som biskop Bs förslag gav upphov till kallade biskop B den 28/9 2015 mig till ett enskilt samtal 'ansikte mot ansikte' via e-post. Vid den telefonkontakt som upptogs frågade jag biskop B om någon annan skulle närvara under samtalet. Biskop B svarade nej och sade: 'Det är bara mellan dig och mig'. Det enskilda samtalet genomfördes mellan klockan 11:00 och 12:00 den 6/10 2015 på biskop Bs initiativ i biskop Bs tjänsterum. Samtalet skedde på kallelse av biskopen som *Pastor Pastorum* och skedde därmed självklart och av hävd under den tystnadsplikt som gäller för sådana samtal.

Biskop B yttrade sig den 29/10 2015 till Ansvarsnämnden med anledning av anmälan Dnr AN 2015/15 och anmälan Dnr AN 2015/16. Yttrandets sista stycke: *'Olämpligheten i att offentliggöra ett samtal i ett slutet styrelserum har jag samtalat med A om den 6 oktober. Samtalet berörde också det egna ansvaret för de 'troll' som man i sociala medier lockar fram framförallt när det gäller nämmandet av islam och muslimer.'*

Biskop B har genom att yttra sig om samtalet brutit mot den tystnadsplikt som den präst som av Pastor Pastorum kallas till enskilt samtal ska kunna lita på. Det hade varit annorlunda om samtalet förts med bisittare, t.ex. facklig representant, förtroendeperson eller en biskopens protokollförare, närvarande. Biskop B markerade och uttryckte tydligt att samtalet oss emellan var ett enskilt samtal, som hon alltså sedan offentliggjorde.

Jag begär att Ansvarsnämnden utreder och prövar i vilken grad biskop B har skadat det anseende en biskop bör ha genom att biskop B har brutit den tystnadsplikt som av hävd omgärdar ett enskilt samtal mellan biskopen som *Pastor Pastorum* och en enskild präst.

2. Biskop B yttrade sig den 29/10 2015 till Ansvarsnämnden med anledning av anmälan Dnr AN 2015/15 och anmälan Dnr AN 2015/16. Yttrandets sista stycke: *'Och än en gång, det handlar om ett kort samtal med provtänkande i ett slutet styrelserum som prästen A valde att offentliggöra. Olämpligheten i att offentliggöra ett samtal i ett slutet styrelserum har jag samtalat med A om den 6 oktober. Samtalet berörde också det egna ansvaret för de 'troll' som man i sociala medier lockar fram framförallt när det gäller nämmandet av islam och muslimer. Jag har aldrig sett så mycket och så obehagligt hat mot muslimer som denna tråd har fört med sig i sociala medier. Samtalet skulle enligt vedertagen konvens ha stannat i styrelserummet.'*

Samtalet mellan Ys styrelse och biskop B den 6/2 2015 hölls inte inom ramen för ett slutet styrelserum. Biskop B var på ett studiebesök i Ys lokaler för att informeras om verksamheten och träffa medlemmarna i Ys styrelse. Att träffa medlemmar i en styrelse är inte likställt med att delta i ett slutet styrelsemöte. Enligt befintliga protokoll var biskop B inte närvarande vid styrelsens protokollförda möten senare samma dag. Biskop Bs uppgift om att samtalet fördes i ett slutet styrelserum är således osann och felaktig.

Med utgångspunkt i den osanna och felaktiga uppgiften gör biskop B gällande att jag ska ha agerat olämpligt och gjort mig skyldig till en klandervärd handling genom att berätta vad biskop B de facto har sagt och föreslagit. Men den olämplighet som biskop B gör gällande i relation till vad jag har berättat föreligger inte. Dessutom, Biskop B lägger i sitt yttrande ansvaret för de uttryck för motvilja mot islam och muslimer som förekommer i sociala medier på mig. Detta trots att jag i sammanhanget uttryckligen har tagit avstånd från alla sådana och liknande uttryck.

Biskop B har i sitt yttrande, med osanna uppgifter, uttryckt missaktning om mig som person och de osanna uppgifterna har fått nationell spridning via Kyrkans Tidning. Det föreligger en uppenbar risk att Biskop Bs yttrande får allvarliga och negativa konsekvenser för förtroendet för mig som person, för min yrkesutövning och för det allmänna förtroende som är grundläggande för kyrkans präster.

Med avseende på ovanstående begär jag att Ansvarsnämnden utreder och prövar i vilken grad biskop B har skadat det anseende en biskop bör ha genom att delge Ansvarsnämnden osanna och felaktiga uppgifter i ett tillsynsärende samt genom att, med osanna och felaktiga uppgifter, ha uttryckt missaktning om en enskild och namngiven person och präst i sitt yttrande till Ansvarsnämnden.

3. Jag berättade om biskop Bs förslag att en markering som indikerar riktningen mot Mecka skulle installeras på golvet i Y X kapell och att kapellets krucifix skulle tas ner från väggen och lyftas ut ur rummet, alternativt täckas över. Min berättelse om biskop Bs förslag bekräftades av biskop B i ett pressmeddelande från X stift, med tillägget att förslaget handlade om en temporär förändring: *'Mitt förslag var att temporärt göra rummet tillgängligt genom att till exempel märka ut riktning mot Mecka och flytta kristna symboler'*.

När biskop B framförde förslaget relaterade förslaget till Y kapell som ett kyrkorum, vilket bekräftas av biskop Bs ordval i den offentliga diskussionen. Att nedvärdera kapellets betydelse som kyrkorum eller att benämna kapellet som något annat saknar täckning. Faktum kvarstår – Y X är knuten till X stift och Y kapell är ett befintligt kyrkorum som är avsett för och inrett för gudstjänst och andakt i enlighet med Svenska kyrkans ordning.

Händelsen har behandlats av Ansvarsnämnden med anmälan Dnr AN 2015/15 och anmälan Dnr AN 2015/16, vilka var formulerade i allmänna ordalag baserade på andrahandsuppgifter. Den specifika frågan om hur biskopars vigningslöften förhåller sig till det förslag som biskop B framförde är angelägen och av stort principiellt, ecklesiologiskt och teologiskt intresse. Den frågan har inte behandlats.

Jag begär därför att Ansvarsnämnden utreder och prövar om biskop Bs förslag, enligt ovan, är förenligt med en biskops vigningslöfte – att i Guds den treeniges namn utöva biskopens ämbete så att kyrkan blir uppbyggd och Guds vilja blir förverkligad i världen, att stå fast i kyrkans tro och försvara den så som den är oss given i den heliga Skrift och så som den är omvittnad i vår kyrkas bekännelse, att i enlighet med kyrkans ordning värna kyrkans rum så att där inte förekommer något som strider mot kyrkans tro, bekännelse och lära eller i övrigt kränker kyrkorummets helgd.

B har i yttrande anfört i huvudsak följande.

"Komminister A har anmält mig för prövning av Ansvarsnämnden för biskopar. Några sakfrågor har jag tidigare svarat på i Dnr AN 2015 och Dnr AN 2015/16. Jag kommer att i delar hänvisa till mitt yttrande till Ansvarsnämnden den 29 oktober 2015, Dock är komminister As anmälan delvis i andra frågor och jag besvarar därför hans påståenden punkt för punkt.

1. Tystnadsplikt

Komminister A menar att jag har brutit mot tystnadsplikten efter det samtal vi hade den 6 oktober 2015. Jag kallade honom till ett samtal där jag tydligt, både i e-post och muntligt, angav vad samtalet skulle handla om, nämligen innehållet i den blogg som han skrivit i www.kyrkligating.blogspot.com #334 den 22 september 2015.

Ett samtal mellan en präst och hans biskop kan aldrig antas vara ett samtal under tystnadsplikt när det handlar om något som berör prästens sätt att utöva sitt ämbete. Här är KO med kommentarer tydlig. Biskopen har tillsynsansvar i enlighet med KO 8 kap. 1 § punkt 3. I kommentaren beskrivs

detta: *'Biskopen utövar sin egen tillsyn genom råd och förmaningar i samtal, brev eller på annat lämpligt sätt.'*

Biskopens tystnadsplikt berörs i 30 kap. 3§. Tystnadsplikten gäller det som sker under bikt eller enskild själavård. I kommentaren beskrivs detta: I Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopars beslut 1/2007 framgår att ett samtal mellan en biskop och en präst i ett tillsynsärende inte kan jämföras med enskild själavård och därmed inte omfattas av den här behandlade tystnadsplikten.

Till ansvarsnämnden den 29 oktober 2015 har jag yttrat att: *'Olämpligheten i att offentliggöra ett samtal i ett slutet styrelserum har jag samtalat med A om den 6 oktober. Samtalet berörde också det egna ansvaret för de 'troll' som man lockar fram framförallt när det gäller nämmandet av islam och muslimer.'* Jag har angett vad jag anfört i samtalet och inte något som helst om vad A sagt i samtalet. Detta är viktigt för att visa att och hur jag utövar min tillsyn.

2. Samtal i Ys styrelse och missaktning av komminister A

Här har komminister A och jag olika mening. Jag hävdar fortsatt att samtalet i Y skedde inom ramen för ett slutet styrelserum. Närvarande var ledamöter i Ys styrelse, föreståndaren samt komminister A, i sin roll som präst i Z församling där Y är belägen. Mötet var inte offentligt utlyst och inga andra medverkade. I ett sådant internt sammanhang är det möjligt att provtänka utifrån frågor som blir föremål för rådgivning. Mer om detta finns i mitt yttrande kring anmälningarna Dnr 2015/15 och 2015/16.

Komminister A anför *'Med utgångspunkt i den osanna och felaktiga uppgiften gör biskop B gällande att jag skulle ha agerat olämpligt och gjort mig skyldig till en klandervärd handling genom att berätta vad biskop B de facto har sagt och föreslagit'.... 'Biskop B har i sitt yttrande, med osanna uppgifter, uttryckt missaktning om mig som person och de osanna uppgifterna har fått nationell spridning via Kyrkans Tidning.'*

Komminister A har själv och först, genom sin blogg, offentliggjort vad som sades i det som enligt min mening inte var ett offentligt samtal. Han har ett eget ämbetsansvar som präst och utifrån sina vagningslöften för det han skriver. När detta sedan kommunicerades hastigt och mycket i sociala medier och jag fick en stor mängd mail och två anmälningar till Ansvarsnämnden för biskopar skulle det vara anmärkningsvärt om jag inte hade yttrat mig. Jag gjorde det på följande sätt som jag tidigare redovisat till Ansvarsnämnden och jag väljer att upprepa det:

'Jag vill ge bakgrunden till det som florerar i media. Jag var i februari på ett besök i Y i X och fick del av deras viktiga arbete. Jag mötte styrelsen och hade goda samtal om nu och framtid. En fråga som väcktes var att det då och då kommer fartyg som har besättningsmedlemmar av annan tro än den kristna. Under ett kort uppehåll i hamnen har de inte möjlighet att ta reda på var deras tempel, synagoga eller moské är belägen. Jag berättade då vad jag sett i några sjukhuskapell. Inneliggande patienter inte har möjlighet att söka sig ut i staden för att komma till sitt bönerum. Man möjliggör tillfälligt, och ibland permanent, för människor av annan tro att känna sig hemma i ett bönerum och kunna be. Vi tänkte tillsammans i ett kort samtal innan vi gick vidare i samtal om annat. Att detta samtal givits offentlighet beror på att en av de närvarande åtta månader senare skrev om samtalet i sin blogg. Ingenting har skett, mer än en ide som samtalades om. Jag råder inte över hur media sedan tar upp detta, men jag försöker att i efterhand förklara vad som skedde och framförallt vad som inte skedde. Det handlar på intet sätt om att lämna över kyrkor, men att gästfritt upplåta rum för bedjande systrar och bröder. Jag stödjer på intet sätt islamism och det är dessutom något helt annat än islam och de muslimer som jag möter. Som kristna och som majoritetssamfund måste vi kunna vara generösa. Det innebär inte att vi prutar på vårt eget. Varje dag förkunnar jag Kristus utifrån Bibelns ord och det tänker jag fortsätta med så länge jag lever. Jag är oerhört tacksam över att leva i ett land och i en kyrka där Kristus står i centrum och där barmhärtighet, människovärde och värdighet är ledord. I denna kyrka vittnar vi som kristna om att den väg som Jesus visar går till Fadern, men det är inte vår uppgift att sätta gränser för Guds barmhärtighet. Av en av mina företrädare, Krister Stendahl, lärde jag mig att 'inte jämföra det bästa hos mig själv med det sämsta hos den andre.'

3. Saken

Jag redovisar i mitt yttrande nr 2015/15 och Dnr 2015/16 och ovan vad som skedde och vad som provtänktes i samtalet. Jag menar fortsatt att vi måste vara gästfria mot människor av annan tro. Jag

beskrev och beskriver hur det kan vara en temporär möjlighet i ett rum för bön. Kapellet i Y är för övrigt inte ett invigt kyrkorum.

Det förslag som jag framförde har ett stort ecklesiologiskt och teologiskt intresse. Jag håller med komminister A om detta. Svenska kyrkan bedriver sedan lång tid ett religionsteologiskt arbete i medvetenheten om att vi inte är de enda med sanningsanspråk. Det finns en rad ekumeniska dokument som gör detta tydligt och synligt och där sista ordet inte är sagt, just för att det är ett pågående samtal i respekt och ömsesidighet. Jag nämner några:

Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld (2011). Den världsvida kristenheten står bakom detta och i punkt 12 i de vägledande principerna sägs: 'De kristna bör fortsätta att bygga upp respektfulla och förtroendefulla relationer med människor som tillhör andra religioner för att underlätta en djupare ömsesidig förståelse, försoning och samverkan för det gemensamma bästa.'

Guds vägar. Judendom och kristendom, ett inomkyrkligt dokument (2001). Detta dokument är antaget av kyrkomötet 2001 och erkänner att det finns två vägar till Gud.

Sann mot sig själv, öppen mot andra. Samtal om religionsteologi i Svenska kyrkan (2011). Detta dokument är inget normativt ställningstagande, utan vill vara just ett underlag för samtal där kyrkans folk tillsammans får reflektera över vilken religionsteologisk hållning som bäst låter oss vara "sanna mot oss själva och öppna för andra".

Tillsammans för livet - mission och evangelisation i en värld i förändring (2012). Dokumentet är enhälligt antaget av Kyrkornas Världsråds centralkommitté och inbjuder till samtal. I punkten 9 står det: 'Kyrkan lever i mångreligiösa och mångkulturella sammanhang och den nya informationsteknologin leder till att människor runtom i världen får en större medvetenhet om varandras identiteter och strävan. Lokalt och globalt är kristna engagerade tillsammans med människor från andra religioner och kulturer i att bygga upp samhällen präglade av kärlek, fred och rättvisa. Mångfald är en utmaning för kyrkorna och ett genuint engagemang för interreligiös dialog och interkulturell kommunikation är därför nödvändigt'.

Jag är lycklig nog att vara Jesus-troende och det kommer jag att vara så länge jag lever. Jag kommer också att förkunna Kristus så länge jag lever, utifrån min tro och utifrån mina vagningslöften - först som präst och därefter som biskop."

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Carin Åblad Lundström, Thomas Stoor och Elisabeth Engberg) anförde i beslut den 20 april 2016 följande.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vagnings tjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vagningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vagnings tjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vagnings tjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vagningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vagnings tjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A har i sin anmälan gjort gällande att B har 1) brutit mot tystnadsplikten, 2) skadat det anseende en biskop bör ha genom att delge Ansvarsnämnden osanna och felaktiga uppgifter i ett tillsynsärende genom att, med sådana uppgifter, ha uttryckt missaktning om en enskild och namngiven person och präst i sitt yttrande till nämnden och 3) lämnat ett förslag angående Y som kan vara oförenligt med en biskops vigningslöften.

Den absoluta tystnadsplikt som biskopar har enligt 30 kap. 3 § kyrkoordningen gäller för uppgifter som framkommer under bikt eller enskild själavård. Bestämmelsen gäller inte i tillsynsärenden. Av utredningen framgår att sammanträffandet mellan A och B den 6 oktober 2015 var föranlett av As blogginlägg den 22 september 2015. Med hänsyn till hur B hade utformat kallelsen till mötet måste det ha stått klart för honom att det var fråga om tillsyn och inte själavård. Det fanns inte heller, såvitt framkommit, någon anledning för A att uppfatta den kontakt de då hade såsom själavårdande. Enligt Ansvarsnämnden har det inte framkommit någon omständighet som visar att B har brutit mot sin tystnadsplikt.

A och B har olika uppfattningar om karaktären av samtalet inför Y i X styrelsemöte den 6 februari 2015. Oavsett detta finns det inget i utredningen som visar att B har lämnat oriktiga uppgifter eller har uttryckt missaktning om A i yttrande till Ansvarsnämnden. Det har inte framkommit något i ärendet som talar för att B skulle ha skadat det anseende en biskop bör ha.

När det gäller Bs förslag beträffande Y X kapell, såsom det presenterats i pressmeddelande från X stift, har B anfört att det var fråga om ett "provtänkande". Enligt Ansvarsnämnden är det inget i de regler B har att förhålla sig till som hindrar att hon uttrycker tankar av aktuellt slag. Det innebär inte ett brott mot vigningslöften.

Det har sammanfattningsvis inte framkommit någon omständighet som innebär att B i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha eller att hon har brutit mot sina vigningslöften.

As anmälan föranleder mot bakgrund av ovanstående inte någon åtgärd från Ansvarsnämndens sida. Ärendet avskrivs därför från vidare handläggning.

Ansvarsnämndens beslut. As anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendet skrivs av.

Sökord: Obehörighet. Tystnadsplikt.

Ärendenummer: AN 2015/17

Beslut: 4/2016